

4. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. посіб. – К. : Вид-во КНЕУ, 2003. – 554 с.

5. Фалько С.Г. Контроллинг: национальные особенности – российский и американский опыт // "Контроллинг. Технологии управления". – 2005. – № 2. – С. 14-18.

6. Хан Д., Планирование и контроль: концепция контроллинга / Пер. с нем. – М.: Финансы и статистика, 1997. – 800 с.

7. Кузакова О. А. Финансовый контроллинг: точка зрения // Современный менеджмент: проблемы и перспективы: Труды

науч.-практ. конф. 15 марта 2008 г. – СПб.: СПбГИЭУ. – 2008. – 0,28 п. л.

8. Башкатова Ю.И. Контроллинг: Учебно-методический комплекс – М.: Изд. центр ЕАОИ. 2009. – 104 с.

9. І.М. Погорелов, А.В. Сахно. Фінансовий контролінг, як основа ефективного управління фінансами підприємства. Вісник Національного технічного університету „Харківський політехнічний інститут”. Збірник наукових праць. Тематичний випуск: Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Харків: НТУ „ХПІ”. – 2009. - № 34. - 181 с.

Аннотация. В данной статье, с помощью определения цели, сущности, основных заданий и функций контроллингу, была обоснована целесообразность внедрения финансового контроллинга в систему управления предприятием железнодорожного транспорта.

Ключевые слова: финансовый контроллинг, предприятие железнодорожного транспорта, функции финансового контроллинга, цели и задания финансового контроллинга.

Summary. In this article, by determination of purpose, essence, basic tasks and functions of controlling, expedience of introduction of financial controlling was grounded in control system by a railway enterprise.

Keywords: financial controlling, railway enterprise, functions of financial controlling, aims and tasks of financial controlling.

Рецензент к.е.н., доцент УкрДАЗТ Лисьонкова Н.М.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Назаренко І.Л.

УДК 336.71

ДОСЛІДЖЕННЯ СУТНОСТІ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ БАНКУ

**Нескородєва І.І., к.е.н., доцент,
Єфімова Ю.І., студентка (ХНЕУ)**

У статті представлені і узагальнені сучасні підходи щодо визначення сутності поняття «фінансові ресурси банку». Визначено та проаналізовано основні джерела формування банківських фінансових ресурсів.

Ключові слова: фінансові ресурси банку, власні кошти, залучений капітал.

Постановка проблеми. Актуальність. Реформування економіки України – одна з необхідних умов інтеграції країни в світове співтовариство. Успішність реформування, спрямованого на створення ринкового господарства, значною мірою залежить від стану банківської системи. Це обумовлено особливою роллю банківських установ як провідних фінансових посередників, що забезпечують переміщення фінансових ресурсів між секторами економіки. В свою чергу ефективна діяльність банків можлива лише за наявності достатнього обсягу фінансових

ресурсів. Тому проблеми, пов'язані з ефективним формуванням банківських фінансових ресурсів, залишаються надзвичайно актуальними для банківських установ України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій та виділення невирішених частин загальної проблеми. Вивченню питань сутності та формування фінансових ресурсів банків присвячено багато праць вчених-економістів. Вагомий внесок в дослідження цього питання зробили такі вчені як: М. Алексеєнко [1], В. Бочаров [2], А. Вовканич [3], С. Землячов [4], С. Коваль [5], О. Лаврушин [6],

А.Мороз [7], О. Присяжнюк [8], М. Савлук [5], О. Хаб'юк [9], М. Шевцова [10] та інші.

В умовах змін, що відбуваються в економіці України, недостатньо дослідженими залишаються питання визначення сутності фінансових ресурсів банківських установ. Крім того, на сьогодні не існує єдиної багатокритеріальної класифікації джерел формування банківських фінансових ресурсів.

Метою статті є проведення комплексного та всебічного аналізу сутності фінансових ресурсів банківських установ та дослідження джерел їхнього формування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основною ланкою фінансово-кредитної сфери економіки України є її банківська система, якій належить провідне місце у загальному механізмі організації й регулювання господарського життя суспільства [8].

Згідно Закону України «Про банки і банківську діяльність», банк - юридична особа, яка

на підставі банківської ліцензії має виключне право надавати банківські послуги, відомості про яку внесені до Державного реєстру банків [11].

Банки, як і інші суб'єкти господарських відносин, для забезпечення своєї комерційної й господарської діяльності повинні мати у своєму розпорядженні певну суму грошових коштів, тобто ресурсів [3, с. 157]. Ефективність функціонування банківської установи залежить від якості формування та доцільності використання її ресурсів.

Слід зауважити, що в економічній літературі не існують єдиного підходу до визначення суті фінансових ресурсів. Деякі вчені ототожнюють фінансові ресурси банку та банківські ресурси. Тому, для визначення поняття «фінансові ресурси банку», слід порівняти наукові думки відомих авторів за допомогою метода аналізу наукових джерел.

Результати аналізу представлені у табл. 1.

Таблиця 1

Термінологічний аналіз поняття «фінансові ресурси»

Автор	Наукова думка
1	2
А. Мороз, М. Савлук [7, с.30]	ресурси комерційного банку – це сукупність коштів, що є у його розпорядженні та використовуються для виконання активних операцій
В. Бочаров [2]	фінансові ресурси - матеріальна основа фінансів, що утворює фінансовий потенціал будь-якого економічного суб'єкта і створює сприятливі умови для його виробничого і науково-технічного розвитку
К. Волохата, В. Волохата [12, с. 153]	фінансові ресурси банку – це сукупність акумульованих з різних джерел коштів, які формуються у процесі розподільчих та перерозподільчих відносин і використовуються в банківській діяльності з метою отримання прибутку
С. Коваль [5, с. 115]	фінансові ресурси комерційного банку – це сукупність власних, залучених та запозичених коштів, що перебувають у його розпорядженні й використовуються у процесі здійснення банківської діяльності
О. Лаврушин [6, с.120]	банківські ресурси – це сукупність власних і залучених коштів, що є у розпорядженні банку, та використовуються для проведення активних операцій
О. Васюренко, І. Федосік [13, с. 63]	ресурси комерційного банку – це сукупність власних, залучених і цільових фінансових коштів банку, що знаходяться в безпосередньому його розпорядженні і використовуються на його розсуд для здійснення повномасштабної банківської діяльності
Едвін Дж. Долан [14]	досліджуючи ресурси банку, пропонує звернутися до правого боку банківського балансового звіту, де відображені депозити, позики й акціонерний капітал банку
Л. Кутідзе, О. Гранько [15, с. 132]	ресурси комерційних банків - сукупність власного капіталу і залученого банком у результаті проведення пасивних і активно-пасивних операцій, а також коштів, що є в його розпорядженні і можуть бути використані для активних операцій
Г. Коробова [16]	ресурси комерційного банку – це його власний капітал і залучені на основі повернення грошові кошти юридичних і фізичних осіб, які сформовані банком у результаті проведення пасивних операцій, які в сукупності використовуються ним для здійснення активних операцій

Продовження табл. 1

1	2
М. Алексеєнко [1, с. 31]	банківські ресурси - сукупність грошових ресурсів й виражених у грошовій формі матеріальних, нематеріальних та фінансових активів, що перебувають у розпорядженні банків і можуть бути використані ними для здійснення активних операцій та надання послуг
О. Присяжнюк [8]	ресурси комерційного банку - його власний капітал, залучений і позиковий капітал, а також як самостійне джерело власних коштів банку

Аналіз економічної літератури, представлений у табл.1, дав змогу дійти висновку, що трактування фінансових ресурсів повинно в собі містити джерела формування, матеріальний вияв та мету використання ресурсів. Майже всі вчені вважають фінансові ресурси банку сукупністю матеріальних коштів. Розбіжність думок авторів полягає у визначенні джерел формування та напрямів використання фінансових ресурсів.

Отже, узагальнюючи думки вчених, можна трактувати фінансові ресурси банку як грошові ресурси, що формуються за рахунок власних та запозичених джерел та використовуються у банківській діяльності.

Формуються фінансові ресурси банківських установ з різних джерел. Слід зауважити, що серед вчених не існує єдиної думки щодо класифікації джерел формування фінансових ресурсів.

Такі вчені як Версаль Н.І. та Шевцова М.Ю. за джерелами формування поділяють фінансові ресурси на стартові та створені в процесі діяльності банку. До стартових ресурсів, тобто ресурсів, що знаходяться в розпорядженні банку на початок його діяльності, варто віднести статутний капітал та резервний капітал. До створених в процесі діяльності – залучені кошти та нерозподілений прибуток [10, с.162].

Така класифікація враховує час створення фінансових ресурсів, проте не акцентує увагу на характері залучення фінансових ресурсів.

В свою чергу деякі вчених на чолі із Землячовим С.В. розподіляють ресурсну базу банку на постійну частину, тобто ресурси, що постійно знаходяться у розпорядженні банку та можуть вилучатися тільки при його ліквідації або реорганізації (кошти статутного фонду) і тимчасову частину, тобто ресурси, що знаходяться у розпорядженні банку протягом визначеного терміну (залучені і запозичені кошти) [4, с.69].

Дана класифікація дозволяє визначити ступінь сталості ресурсної бази банку та вжити заходів для підвищення його фінансової міцності.

Найбільш поширеною в економічній літературі є класифікація фінансових ресурсів банку за характером їх залучення. Згідно такої класифікації фінансові ресурси поділяються на власні, позичені та залучені. Прихильниками цього підходу є Присяжнюк О.П., Хаб'юк О., Вовканич А.І. та інші [3, 14, 15].

Проте, ці класифікації розглядають джерела формування фінансових ресурсів лише за однією ознакою. Для формування всебічного уявлення формування фінансових ресурсів доцільно сформулювати інтегральну класифікацію джерел формування фінансових ресурсів банківських установ. На рис. 1 схематично зображена розроблена класифікація банківських фінансових ресурсів.

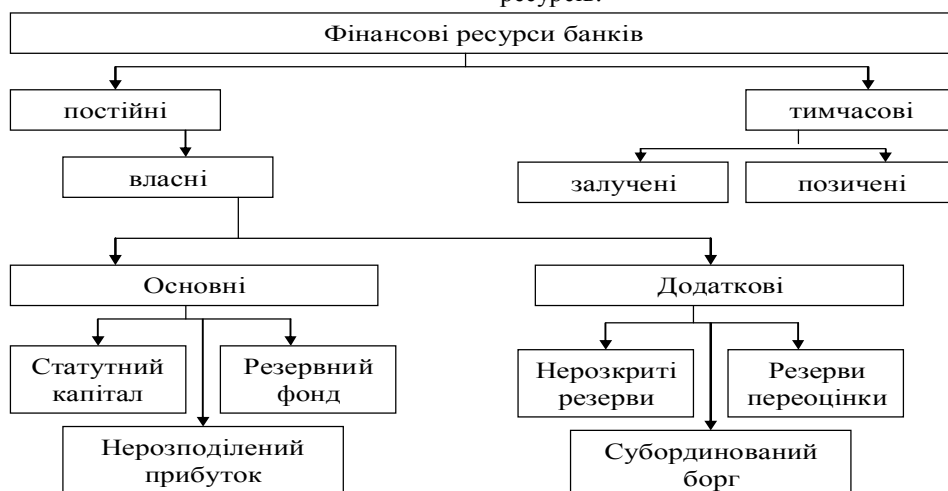

Рисунок 1- Класифікація фінансові ресурси банків за джерелами формування*

* Розроблено автором за матеріалами [4, 8, 9]

Таким чином, класифікація, зображена на рис. 1, є систематизованою та охоплює різні джерела формування фінансових ресурсів, що дозволяє простежити причинно-наслідкові зв'язки у процесі формування фінансових ресурсів банків та здійснити відповідні заходи щодо збільшення обсягів таких ресурсів.

Висновки. Враховуючи вищенаведене, можна зробити висновок, що фінансові ресурси відіграють в діяльності банківських установ визначальну роль, бо саме від їх стану залежить успішність банківської діяльності та розвиток банківської системи України в цілому.

Трактування банківських фінансових ресурсів визначається специфікою діяльності банківських установ, які, з одного боку виступають як фінансові інститути, що беруть участь у перерозподілі фінансових ресурсів, а з іншого – як суб'єкти господарювання, які використовують фінансові ресурси у своїй діяльності. Пропонуємо трактувати фінансові ресурси банку як грошові ресурси, що формуються за рахунок власних та запозичених джерел та використовуються у банківській діяльності.

Банківські ресурси класифікують за терміном використання, джерелами формування та характером залучення. Була запропонована класифікація, що є всебічною та охоплює різні джерела формування фінансових ресурсів, що в свою чергу дозволяє простежити причинно-наслідкові зв'язки у процесі формування фінансових ресурсів банків та здійснити відповідні заходи щодо збільшення обсягів таких ресурсів.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що були узагальнені концепції відомих авторів щодо визначення поняття «фінансові ресурси банку». Крім того, було запропоновано комплексну класифікацію джерел формування банківських фінансових ресурсів.

Практична значимість дослідження полягає в тому, що основні висновки та отримані результати можуть бути застосовані при розробці механізму залучення фінансових ресурсів банківськими установами України.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Алексеєнко М. Д. Капітал банку: питання теорії і практики : монографія / М. Д. Алексеєнко. – К. : КНЕУ, 2002. – С. 276.
2. Бочаров В.В. Коммерческое бюджетирование. Финансовые ресурсы. Системы управления финансами / В. В. Бочаров. – СПб. : Питер, 2003. – 368 с.
3. Вовканич А.І. Особливості формування ресурсів комерційних банків / А.І. Вовканич // Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. – 2010. - №2(8). – С. 157-164.
4. Землячов С.В. Сутність, джерела формування та значення ресурсної бази комерційних банків [Електронний ресурс] / С.В. Землячов // Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. - Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvfb/2009_3/Magazine_03_09_st12_pp68-74.pdf
5. Коваль С.Л. Формування фінансових ресурсів комерційних банків / С.Л. Коваль // Фінанси України. — 2004. - №7. – С. 110-115.
6. Банковское дело : учебник / под ред. О.И. Лаврушина. – М. : Финансы и статистика, 2005. – 672 с.
7. Банківські операції: підручн. / [А.М. Мороз, М.І. Савлук, М.Ф. Пуховкіна та ін.]; За ред. д-ра екон. наук, проф. А.М. Мороза. – К.: КНЕУ, 2000. – 384 с.
8. Присяжнюк О.П. Джерела формування та зміцнення ресурсної бази комерційних банків в Україні [Електронний ресурс] / О.П. Присяжнюк // Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць. – 2011.- №31. - Режим доступу до журн. : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pprbsu/2011_31/11_31_27.pdf.
9. Хаб'юк О. Банківське регулювання та нагляд через призму рекомендацій Базельського комітету: Монографія. – Снятин: ПрутПринт, 2008. – 260с.
10. Шевцова М.Ю. Оптимізація формування ресурсної бази банку / М.Ю. Шевцова, Г.Е. Бурчак // Вісник Днепропетровського університету. Серія “Економіка”. - 2011. - № 5(3). - С. 161-170.
11. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.00 р. № 2121-III [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
12. Волохата К.О. Сутність і значення ресурсної бази банків / К.О. Волохата, В.С. Волохата // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2011. - № 1(10). – С. 147-154.
13. Васюренко О. Ресурсний потенціал комерційного банку / О. Васюренко, І. Федосік // Банківська справа. – 2002. – № 1. – С. 58–64.
14. Долан Э. Дж. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика / Э. Дж. Долан ; пер. с англ. В. Лукашевича и др. ; под общ. ред. В. Лукашевича, М. Ярцева. – СПб. : «Санкт-Петербург оркестр», 1996. – 496 с.
15. Кутідзе Л.С. Структура залучення фінансових ресурсів комерційним банком: деформація під впливом світової фінансової кризи

/ Л.С. Кутідзе, О.А. Гранько // Економічний простір. – 2009. - №23/2. – С. 131-139.

16. Банковское дело : учебник / под ред. Г.Г. Коробовой. – М. : Юрист, 2002. – 751 с.

Аннотация. В статье представлены и обобщены современные подходы к определению сущности понятия «финансовые ресурсы банка». Определены и проанализированы основные источники формирования банковских финансовых ресурсов.

Ключевые слова: финансовые ресурсы банка, собственные средства, привлеченный капитал.

Summary. This article presents and summarizes the modern approaches to the definition of “the bank financial resources”. The main sources of bank financial resources formation are determined and analyzed.

Keywords: bank's financial resources, own funds, raised capital.

*Рецензент к.е.н., доцент ХНЕУ Кондусова Л.Ф.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Токмакова І.В.*

УДК 330.322.014

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Пиж Н.С., к.е.н., доцент (ХНУБА)

В статті розроблені методичні підходи щодо створення та впровадження багатокритеріальної системи оцінювання ефективності інноваційної діяльності на вітчизняних підприємствах.

Ключові слова: інноваційна діяльність, ефективність інноваційної діяльності, критерії ефективності.

Постановка проблеми. Інноваційна діяльність є складним процесом трансформації новоотриманих ідей та знань в об'єкт економічних відносин. З огляду на значну, часом визначальну роль, яку інноваційні процеси відіграють в сучасній економіці, визначення та врахування особливостей розробки та впровадження інновацій на вітчизняних підприємствах є неодмінною умовою забезпечення ефективності економічної стратегії держави. Це означає, що першочерговим завданням у цьому напрямку повинно стати дослідження тих питань, вирішення яких кардинально змінить відношення до процесу інноваційної діяльності всіх його учасників: продукувати та впроваджувати інновації повинно стати не тільки економічною доцільністю, але й необхідністю.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженнями основних причин, які стримують активізацію інноваційної діяльності, пошуком дієвих інструментів та механізмів, які сприяли б підвищенню рівня керованості процесами генерування та розповсюдження інновацій, займалися вітчизняні вчені Андрощук Г.А., Балабанова Н.В., Волков О.І., Денисенко

М.П., Гречан А.П., Ілляшенко С.М., Йохна М.А., Стадник В.В. [1-5] та інші.

Але незважаючи на досить ґрунтовні дослідження в області інноваційної діяльності, в Україні практично не створені умови для ефективного здійснення інноваційних проєктів. Перешкоди фінансового, політичного, правового, організаційного характеру постають на шляху масової реалізації інновацій. Окрім цього, вітчизняні підприємства у більшості своїй досі не мають дієвого механізму впровадження та оцінки ефективності інновацій.

Постановка завдання. Враховуючи теоретичні надбання в питаннях ефективності інноваційної діяльності підприємства, метою статті є розробка методичного підходу щодо створення та впровадження багатокритеріальної системи оцінки ефективності інноваційної діяльності на вітчизняних підприємствах.

Виклад основного матеріалу. Підприємства, які діють в сучасних ринкових умовах, визначають для себе певні цілі та стратегічні напрямки своєї діяльності. Інноваційна діяльність підприємства включає в себе процес доведення наукової ідеї або технічного винаходу